

Posudek doktorské práce Mgr. Ing. Denisy Urbanové:

Nuda a její zvládání

Předkládaná doktorská práce, přináší komplexní pohled na fenomén nudy a jeho vliv na chování a výkony žáků středních škol. Práce se vyznačuje pečlivým propojením teoretického rámce s empirickými daty získanými z kvantitativních a kvalitativních výzkumných metod. Cílem práce je poskytnout hlubší porozumění nudy jako významnému emocionálnímu stavu ovlivňujícímu školní výsledky a chování žáků při vyučování.

V první části práce autorka prezentuje základní teoretické koncepty a definice nudy, zdůrazňuje její význam a potenciální negativní důsledky, pokud není adekvátně řešena. Speciální pozornost je věnována školnímu prostředí, kde nuda může negativně ovlivnit nejen školní výsledky, ale i celkovou motivaci k učení a psychickou pohodu žáků. A ne jenom to, ukazuje se také, že nuda žáku ve vyučování je současně jedním ze zátěžových faktorů učitelů. V rámci empirické části autorka analyzuje data získaná od žáků středních škol, kde se zaměřuje na frekvenci a intenzitu prožívání nudy a její souvislost s učitelskou motivací a školními výsledky. Práce přináší důležité poznatky o vztahu mezi nudou a používáním různých copingových strategií, tedy způsoby, jakými žáci reagují na nudné situace a jak se s nimi vyrovnávají.

Centrální částí práce je psychometrická analýza Škály sklonu k nudě (BPS), která byla adaptována pro české prostředí. Studie ukazuje, že nuda nelze chápat jednorozměrně, ale je třeba ji pojímat jako multidimenzionální konstrukt. Na základě faktorové analýzy jsou identifikovány tři hlavní dimenze nudy: interní (souvisí s osobním vnímáním stimulace), nespokojenost (vztahuje se k vnímání vnějších podnětů jako nezajímavých) a potřeba změny a vzrušení (odráží potřebu silnějších podnětů a aktivit).

Závěrečná část práce představuje integrativní model zvládání nudy, který je založen na kvantitativních a kvalitativních datech. Tento model rozlišuje mezi různými strategiemi zvládání (uvíznutí, únik, odklon a řešení), které jsou dále specifikovány podle toho, jak jsou adaptivní v různých kontextech. Model nabízí podrobnější pohled na to, jak žáci reagují na nudu a jaké faktory ovlivňují jejich výběr konkrétního způsobu zvládání.

Klíčové nálezy a přínos

Práce efektivně dokládá, že nuda ve školním prostředí má významný negativní dopad na školní výsledky a psychickou pohodu žáků. Důležitým přínosem je empirický model zvládání

nudy, který přináší nový pohled na copingové strategie žáků a možnosti školy, jak nudě žáků ve vyučování předcházet. Tento model nejenže rozšiřuje dosavadní pochopení reakcí žáků na nudu a faktorů, které ovlivňují jejich volbu způsobu jak nudu sami zvládat, ale také ukazuje, jaké možnosti má škola jednak nudě předcházet a jednak ji zvládat. Ukazuje se, že překonávání nudy ve vyučování nelze dosáhnout pouze zvýšením zájmové motivace žáků, ale především vytvářením pozitivních postojů k učení, upevňováním volných vlastností žáků a prací na zvyšování subjektivního významu vyučování pro žáky.

Ve srovnání například s německými studiemi, které se často zaměřují pouze na kvantitativní metody a sledují hlavně korelace mezi nudou a akademickými výsledky, přináší tato práce důležitý přesah do hloubky prožívání nudy žáky. Smíšený přístup, který zahrnuje i kvalitativní data, poskytuje komplexnější pohled na individuální zkušenosti, který by mohl inspirovat i německé výzkumy k integraci podobných metodologických přístupů.

Závěrečné hodnocení

Předkládaná doktorská práce je založena na rozsáhlé rešerši odborné literatury, je mimořádně dobře zpracovaná a poskytuje cenný příspěvek k pochopení nudy jako významného faktoru ve vzdělávacím procesu. Výsledky práce mají významné praktické i teoretické implikace, které mohou sloužit jako základ pro další výzkumy a pro rozvoj vzdělávacích strategií, jak v České republice, tak v mezinárodním kontextu. Práce je přínosem jak pro další pedagogickopsychologický a pedagogický výzkum, tak i pro školní praxi.

Práce splňuje všechny podmínky pro přijetí jako doktorská disertace. Vzhledem k jejím výše popsaným kvalitám bych doporučoval práci po odpovídajících úpravách publikovat.

Prof. Dr. Vladimír Hrabal

Místo a datum